

ردیف	نام درس	ردیف	نام درس
۱	آمار حیاتی	۲۱	شیمی تجزیه (نظری، عملی)
۲	اشکال دارویی ۱ و ۲	۲۲	شیمی دارویی ۱ و ۲ و ۳
۳	اصول روشهای تجزیه دستگاهی ۱ و ۲	۲۳	شیمی عمومی ۱
۴	اطلاعات دارویی ۱ و ۲	۲۴	شیمی عمومی ۲
۵	اتگل شناسی (نظری، عملی)	۲۵	فارماکولوژی ۱ و ۲
۶	ایمونولوژی	۲۶	فیزیولوژی ۱ و ۲
۷	بهداشت ۱	۲۷	فیزیک
۸	بیوشیمی	۲۸	فیزیکال فارماسی ۱ و ۲
۹	بیوفارماسی	۲۹	مدیریت و اقتصاد در داروسازی
۱۰	پایان نامه	۳۰	مغزات پزشکی ۱ و ۲
۱۱	تشریح (نظری، عملی)	۳۱	مواد خوراکی از نظر دارویی
۱۲	تغذیه و رژیم درمانی	۳۲	میکروبی شناسی
۱۳	داروسازی صنعتی ۱ و ۲	۳۳	کارآموزی در بیمارستان
۱۴	درمان شناسی ۱ و ۲	۳۴	کارآموزی در داروخانه ۱ و ۲ و ۳
۱۵	ریاضیات پایه	۳۵	کارآموزی در صنعت ۱ و ۲
۱۶	زبان تخصصی ۱ و ۲	۳۶	کامپیوتر
۱۷	سم شناسی ۱ و ۲	۳۷	کمکهای اولیه
۱۸	شناسایی گیاهان دارویی	۳۸	کنترل فیزیکوشیمیایی
۱۹	شیمی آلی ۱	۳۹	کنترل مسمومیتها
۲۰	شیمی آلی ۲	۴۰	کنترل میکروبی

بسیاری از مردم و از جمله تعداد قابل توجهی از داوطلبان آزمون سراسری شناخت صحیحی از رشته داروسازی ندارند. آنها نمی‌دانند که شغل فارغ‌التحصیل داروسازی، دارو فروشی نیست و حتی هدف این رشته نیز فقط تربیت داروساز نمی‌باشد. چرا که داروسازی تنها یکی از تخصص‌های فارغ‌التحصیل این رشته است.

باید دانست که در علم پزشکی برای مداوای یک بیمار، روش‌های متعددی از جمله دارو درمانی، جراحی و روان درمانی وجود دارد که در این میان دارو درمانی به عنوان متداول‌ترین شیوه در تمام دنیا شایع است و رشته داروسازی، رشته‌ای است که در همین زمینه با بیماران و مردم مرتبط می‌گردد. همچنین یک داروساز در صورت ناموفق بودن رژیم دارو درمانی، باید علل عدم موفقیت را بررسی کند.

از همین رو می‌توان گفت رشته داروسازی بخشی از علوم پزشکی است که در رابطه با تولید و ساخت دارو، بررسی وضعیت دارو در بدن انسان و موجودات زنده و میزان تأثیر دارو در سلامت جامعه و کم کردن بحران‌های بیماری‌زا نقش ایفا می‌کند. به عبارت دیگر رشته داروسازی به شناخت ماده مؤثر، فرموله کردن این ماده (تبدیل ماده مؤثر به فرمی که قابل مصرف برای بیمار باشد مثل قرص، کپسول، شربت یا استفاده از روش‌های تزریقی) و بررسی اثرات دارو بر بدن بیمار می‌پردازد.

شاید جالب باشد که بدانید حدود ۳۰ تا ۵۰ درصد علت ناموفق شیوه مداوای یک بیمار، به دارو مربوط می‌شود؛ یعنی کیفیت دارو، انتخاب نوع دارو و نحوه استفاده از دارو (این که بیمار دارو را با چه مواد غذایی یا داروهای دیگر استفاده کرده است) می‌تواند اثر دارو را تضعیف کند. و این وظیفه یک داروساز است که علت را تشخیص دهد و در این زمینه پزشک معالج را راهنمایی کند.

داروسازی تلفیقی از علوم پایه و بالینی است و به همین دلیل توانمندی در دروس فیزیک، شیمی و زیست‌شناسی برای این رشته ضروری است. همچنین دانشجوی این رشته برای ارائه خدمات به بیماران باید بتواند با افراد به درستی ارتباط برقرار کرده و خوب صحبت کند و در ضمن فردی سخت‌کوش و جدي باشد چون دروس این رشته بسیار فراگیر و متنوع بوده و هم جنبه حفظی و هم جنبه تحلیلی دارد و در نتیجه به همت و تلاش قابل توجه نیازمند است.

حدود ۹۰ درصد فارغ‌التحصیلان این رشته جذب بازار کار می‌شوند که از این میان بیش از ۸۰ درصد جذب داروخانه‌ها و مابقی در صنایع داروسازی (صنعت ساخت و کنترل دارو) و کارخانه‌های آرایشی - بهداشتی مشغول به کار می‌شوند یا در کارهای اجرایی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی فعالیت می‌کنند. از سوی دیگر در حال حاضر حدود ۹۷ درصد داروهای مورد نیاز کشور (از نظر عددی) در کارخانه‌های متعدد داروسازی داخل کشور ساخته می‌شود و بدون شک این کارخانه‌ها به

کارشناسان داروسازی نیاز دارند. این در حالی است که اکثر کارخانه‌های داروسازی کشور دارای واحدی به نام واحد تحقیقات هستند و امکان فعالیت‌های تحقیقاتی برای فارغ‌التحصیلان علاقه‌مند مهیا است.

درس‌های رشته داروسازی در طول تحصیل:

دروس پایه: بیولوژی نظری، فیزیک نظری، ریاضیات پایه و مقدمات آمار، شیمی عمومی، بیوشیمی، فیزیولوژی، شیمی آلی، تشریح، اصول خدمات بهداشتی، آمار حیاتی، شیمی تجزیه، میکروشناسی نظری و عملی، انگل‌شناسی و قارچ‌شناسی، ایمونولوژی، کمک‌های اولیه، کامپیوتر.

دروس تخصصی:

گیاه‌شناسی دارویی، اشکال دارویی، تغذیه و رژیم درمانی، مواد خوراکی نظری، مدیریت در داروسازی، درمان‌شناسی، اطلاعات دارویی، شیمی دارویی، فارماکولوژی، مفردات پزشکی، فرآورده‌های دارویی بیولوژیکی، فیزیکال فارماسی، روش‌های دستگاہی، سم‌شناسی، بیوفارماسی، داروسازی صنعتی، کنترل میکروبی دارویی، کارآموزی صنعت، زبان تخصصی، مقدمات داروسازی، گیاه‌شناسی داروسازی، کارآموزی داروخانه. (بیشتر درس‌های این رشته همراه با آزمایشگاه ارائه می‌شود).

دانشگاه‌های پذیرنده رشته داروسازی:

های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی اصفهان، اهواز، تبریز، تهران، شهید بهشتی - تهران، شیراز، دانشگاه کرمان، کرمانشاه، مازندران - ساری، مشهد.

مقاطع تحصیلی: دکترای حرفه‌ای

شاخه‌ای از علوم پزشکی است که Doctor of Pharmacy Pharm. D نام و تعریف رشته: رشته دکترای عمومی داروسازی به منظور رفع نیازهای خدمات دارویی جامعه در سازمان‌های مرتبط با دارو تاسیس شده است.

تاریخچه رشته و پیشرفت های جدید

با توجه به نیاز بشر به درمان بیماری ها و همچنین پیشرفت علم شیمی و بیولوژی و همچنین ارتباط تنگاتنگ علوم مختلف و همچنین گشوده شدن عرصه برای ارائه روش های جدید درمانی با استفاده از دارو های جدیدتر و موثر تر رشته داروسازی از ابتدای قرن بیستم به عنوان یک رشته مستقل مطرح گردید که این امر در ایران با استقلال این رشته از رشته پزشکی و تاسیس دانشکده داروسازی در سال ۱۳۱۳ در دانشگاه تهران محقق گردید.

به مرور زمان و با توجه به نیاز کشور به استفاده از خدمات داروسازان و همچنین احساس ضرورت بر تدوین برنامه های تحصیلی این رشته، دانشکده های داروسازی دیگری در تبریز، اصفهان، مشهد، اهواز و سپس شهید بهشتی، کرمان، شیراز، ساری و کرمانشاه تاسیس گردید. همچنین برنامه رشته داروسازی به صورت مدون در سال ۱۳۶۱ توسط شورای انقلاب فرهنگی ارائه که این برنامه با کمی تغییر در سال ۱۳۶۷ بازنگری گردیده است. امروزه علاوه بر تاسیس دانشکده های داروسازی هر دانشکده به لحاظ رشد و تحولات عظیم علمی اقدام به تاسیس مراکز تحقیقاتی و همچنین با توجه به نیاز جامعه به خدمات تخصصی تر اقدام به تاسیس و راه اندازی رشته های تخصصی نموده است.

(فلسفه تدوین برنامه (ارزشها و باورها

حفظ سلامت انسان و محیط زندگی وی از حقوق اصلی او محسوب می شود و در رشته داروسازی نیز با توجه به کاربردهای تعیین کننده آن در تامین سلامت جامعه در راستای تحقق عدالت اجتماعی، بر مد نظر گرفتن این حق اساسی تاکید می شود. دانشمندان مسلمان و ایرانی در شناخت محیط زندگی و داروها پیشقدم بوده اند و در این برنامه بر روح حاکم بر فرهنگ غنی ملی در زمینه های اقلیم شناسی و جنبه های اخلاقی بخصوص اخلاق پزشکی تاکید دارد. همچنین از نیازهای اساسی انسانها تمایل به رشد و تعالی است و انسانها فطرتا طالب شناخت بهتر خلقت هستند. لذا در این برنامه بر افزودن اطلاعات، ایجاد نگرشهای لازم و تقویت جنبه پژوهشگری و دستیابی به نهانهای خلقت توجه می شود و سعی می گردد با بکار گیری شیوه های جدید و قدیم تعلیم و تربیت در جهت افزایش قدرت تفکر، استقلال، تصمیم گیری و افزایش توان حرفه ای فراگیرندگان با توجه به نیازهای جامعه و اولویت های ملی با بهره گیری از فراگیری مداوم گام برداشته شود.

رسالت (Mission):

ماموریت اصلی تربیت دانش آموختگانی است که می توانند در نظام های بهداشتی و تامین سلامت و آموزشی، پژوهشی، برنامه ریزی و خدماتی مربوط به داروها انجام وظیفه کنند با تربیت این نیروها تامین سلامتی پیشرفت خواهد داشت. همچنین

با استفاده از متدها و تکنیک های جدید ساخت دارو و ارائه مشاوره به تشخیص درمان و پیشگیری از بیماری ها کمک می شود. بطور کلی این رشته بر خلاقیت، نوآوری، کارگروهی و اخلاق حرفه ای نیز تاکید دارد.

(Vision) چشم انداز:

در یک دنیای در حال تغییر و تحول و پیشرفت، دانش آموخته داروسازی نقش موثر و کارآمدی در ارتقای سطح علمی در مقطع آموزش و پژوهش و پاسخ گویی به نیازهای در حال تحول خدمات بهداشتی جامعه را با همکاری سایر متخصصین گروه پزشکی خواهند داشت. امید می رود با اجرای موفق این برنامه آموزشی سطح علمی در این رشته ارتقا یافته و در حد استانداردهای بین المللی باشد و کشور و جامعه را با پیشرفت های علمی دنیا هماهنگ نماید. مطابق استانداردهای بین المللی، دکتر داروساز باید جایگاه های واقعی خود را در حلقه درمان جامعه کسب نماید. لذا امید می رود که این رشته بتواند لاقلاً در ده سال آینده جایگاه واقعی خود را از لحاظ رفع نیازهای حرفه ای و ایستاده در سطح ملی و حتی بین المللی کسب نماید.

(Aims) اهداف کلی:

از دانش آموختگان این رشته انتظار می رود اطلاعات عمومی کافی در جنبه های مختلف علوم دارویی داشته و نیازهای جامعه را در این ارتباط حل نماید. اهداف کلی این رشته عبارتند از:

الف- برآوردن نیازهای عمومی آموزشی و پژوهشی برای فهم بهتر علم داروسازی و عوامل مرتبط با این علم

ب- آشنایی با پژوهش های علمی و عملی در حیطه علوم دارویی

ج) افزایش مهارت ها و آگاهی ها در خصوص

شناخت کامل خصوصیات داروهای موجود در فارماکوپه دارویی -

توانایی اداره داروخانه های عمومی و تخصصی و راهنمایی بیماران و مشاوره پزشکان در استفاده درست از داروها -

ساخت داروها و مواد آرایشی بهداشتی در حد داروخانه -

ساخت داروها و مواد آرایشی بهداشتی در صنعت -

کنترل کمی و کیفی داروها و مواد غذایی و آرایش بهداشتی -

پیشگیری از سمیت و عوارض جانبی داروها و اطلاع رسانی داروها -

آشنایی با مراجع و رفرانس های داروسازی و علوم دارویی -

توان شناخت و برنامه ریزی برای حل مسائل مرتبط با دارو و سلامت در سطح ملی -

- فرهنگ ها و عقائد جوامع گوناگون -
- امور پژوهشی و آموزشی محیط پیرامون خویش -
- تحکیم اخلاق حرفه ای -

نقش های دانش آموختگان رشته داروسازی عبارتند از

۱)		خدماتی
۲)		مدیریتی
۳)	آموزشی	مشاوره
۴)	پژوهشی	

وظایف حرفه ای دانش آموختگان

در نقش خدماتی می توانند در

داروخانه شهری به عنوان مسئول که بر حسن اجرای امور نسخه پیچی و راهنمایی متقاضیان خدمات دارویی نظارت (۱) دارد، ارائه خدمات نماید.

داروخانه بیمارستانی به عنوان مسئول فنی که بر حسن اجرای امور نسخه پیچی و تامین داروهای بخش های مختلف (۲) بیمارستان و راهنمایی متقاضیان خدمات دارویی نظارت دارد، ارائه خدمت نمایند.

در نقش مشاوره ای و آموزشی می توانند

در داروخانه اعم از شهری و بیمارستانی در انتخاب و مصرف صحیح داروها به بیماران و پزشکان کمک نمایند (۱)

با ارائه اطلاعات صحیح به پزشک و بیمار باعث کاهش عوارض سمی و جانبی داروها گردد (۲).

در نقش مدیریتی می توانند

در سازمانها و موسسات دارویی به عنوان مدیر فعالیت نمایند (۱)

در کلیه امور مربوط به دارو اعم از ارتباط با کارخانه های داروسازی یا دیگر مراکز تولید دارو، و شبکه های بهداشتی در (۲) سطح اجرایی و نظارتی ارائه خدمات نمایند

در کارخانه های داروسازی بر ساخت و کنترل داروها به عنوان مسئول فنی نظارت نمایند (۳)

در نقش پژوهشي مي توانند

با توجه به اهداف رشته، با مطالعه پيراموني در خصوص الگوي مصرف دارو و نوع بيماري ها منطقه فعاليت به افزايش (۱) سطح آگاهي پزشکان در آن منطقه مشخص کمک نماید.

در بخش هاي پژوهشي شامل مراکز تحقيقاتي و همچنين تحقيق و توسعه کارخانه هاي داروسازي ارائه خدمات نماید (۲)

استراتژيهاي تدوين برنامه

اين برنامه مبتني است بر استراتژي تلفيقي (دانشجو يا استاد محوري بر حسب نوع درس و شرايط)، استفاده از فنون جديد يادگيري و ياددهي و پژوهش، آموزش در محيط کار واقعي، تحليل وظيف حرفه اي آينده شناخت علوم و ابزارها و تکنیک هاي تخصصي جديد.

همچنين در اين برنامه بر حسب شرايط از فنوني نظير کار و تمرين عملي در محيط آزمایشگاه و فيلد، کار در گروههاي کوچک، و خودآموزي، استفاده از کامپيوتر، سخنراني، ارائه سمینار و فعاليت هاي Modular طرح و حل مسئله، شيوه هاي آموزشي که بيشتر در بخش آموزشهاي باليني و evidence based approach و demonstration آموزشي نظري توسط فراگیرنده کارورزي ها بکار مي رود استفاده خواهد شد.

شرایط و نحوه پذيرش دانشجو

پذيرش دانشجو از طريق آزمون سراسري و به صورت متمرکز خواهد بود

رشته هاي مشابه رشته داروسازي در خارج از کشور

اين رشته در مقاطع مختلف اعم از ليسانس فوق ليسانس و دکتری در خارج از کشور وجود دارد

وضعيت ادامه تحصيل در مقاطع بالاتر

پس از اخذ مدرک دکترای عمومی دارو سازی به شرط داشتن معدل کل بالاتر از ۱۵، دانشجوی می تواند در امتحان دوره تخصصی شرکت کند. دانشجویان پذیرفته شده در دوره تخصصی بسته به گرایش تحصیلی خود، واحدهای گوناگون و متنوع دیگری را (تقریباً ۴۰ واحد) در سطح پیشرفته و تخصصی می گذرانند که بخش عمده آن پایان نامه تخصصی است.

قبل از انتخاب پایان نامه تخصصی، دانشجوی باید در امتحان جامع تخصصی که در سطح کشور برگزار می شود نمره قبولی را کسب نماید.

نایل می آید (P.h.D) سرانجام پس از نگارش و دفاع از پایان نامه به اخذ مدرک دکترای تخصصی.

رشته های تخصصی دارو سازی که در حال حاضر در داخل کشور ارایه می گردند عبارت است از: شیمی دارویی، دارو سازی، مفردات پزشکی، رادیو فارماسی، فارماکولوژی، مواد خوراکی و آب شناسی، فرآورده های آرایشی و بهداشتی، دارو سازی بیمارستانی، فرآورده های بیولوژیک، زهر شناسی. علاوه بر رشته های یاد شده، فارغ التحصیلان رشته دارو سازی عمومی می توانند در تخصص های علوم پایه پزشکی نظیر: بیوشیمی، انگل شناسی پزشکی، میکروب شناسی پزشکی، فیزیولوژی، آمار حیاتی، تغذیه، ایمنولوژی، ویروس شناسی و ژنتیک نیز شرکت نمایند.

رشته داروسازی یکی از پرطرفدارترین و البته یکی از بهترین رشته های حال حاضر کنکور سراسری است. بسیاری از دانش آموزانی که همزمان به دروس شیمی، زیست و ریاضی و یا حداقل به دو رشته اول علاقه مندند این رشته را به عنوان انتخاب نخست خود بر می گزینند. از مهمترین مزیت های این رشته می توان به تحصیل مستقیم تا سطح دکترای حرفه ای، ورود به دنیای جذاب و پر رمز و راز داروها، داشتن شغلی با وجهه اجتماعی و درآمد بالا، امکان اشتغال مستقل با تأسیس داروخانه و تعداد و تنوع بالای گرایشهای آن در مقطع دکترای تخصصی برای علاقه مندان به ادامه تحصیل نام برد.

اما در کنار همه این جذابیتها و امتیازات، توسعه رشته داروسازی در چند سال اخیر همراه با برخی سیاستهای مسوولین بهداشت و درمان کشور، نگرانی هایی را برای گروهی از داروسازان ایجاد کرده که منجر به برخی اعتراضات و حتی نامه نگاری های تعدادی از آنان با مسوولین شده است.

از آنجا که این نگرانی ها بخشی از واقعیات بازار کار داروسازی (اعم از استخدام داروساز ، وضعیت شغلی داروساز ها و مشکلات اشتغال داروساز) را به خصوص در آینده نشان می دهد، دانستن آنها به تصمیم گیری بهتر علاقه مندان رشته داروسازی و شغل داروساز کمک خواهد کرد. تذکر این مطلب ضروری است که ما در اینجا در مقام تأیید یا نفی هریک از موارد نیستیم بلکه به عنوان یک واسطه در انعکاس مشکلات داروسازان عمل می کنیم و پاسخ احتمالی مسوولین یا نقد این مشکلات را نیز به شما منعکس خواهیم کرد.

نگاهی به آمار و ارقام حوزه داروسازی و شاغلین این بخش

بر اساس آخرین آمار در حال حاضر چیزی در حدود ۱۰ هزار داروخانه خصوصی در کشور وجود دارد که البته با توجه به ابلاغ ضوابط جدید تاسیس داروخانه، پیش بینی می شود در حدود ۱۲۰۰ داروخانه جدید نیز در سطح کشور مجوز تاسیس دریافت خواهند کرد. همچنین در حال حاضر حدود ۱۸ هزار داروساز و نزدیک به ۸۰ کارخانه داروسازی در کشور وجود دارد.

در حوزه دانشجویی، به فرض ثابت ماندن ظرفیت پذیرش دانشگاه ها و تعداد دانشکده های داروسازی کشور، تا ده سال آینده به طور متوسط سالیانه ۱۲۰۰ داروساز از دانشکده های داروسازی سراسر کشور فارغ التحصیل خواهد شد و این به معنای وجود ۲۹۰۰۰ داروساز در کشور طی ده سال آینده است. این در حالی است که سیاست های موجود در خصوص افزایش پذیرش دانشجویی سالیانه اخیر، تاسیس دانشکده های داروسازی جدید و راه اندازی واحدهای خودگردان نشان دهنده جهش تعداد دانشجویی داروسازی در آینده نزدیک است.

نزول جایگاه واقعی داروسازان در کشور

متأسفانه وجود سیاستهای نادرست در کنار نگاه سطحی برخی مسوولین، نقش و جایگاه داروساز را با افول مواجه ساخته و این نقش را که در حقیقت ارائه خدمات و مراقبت های دارویی و ارتقاء سطح سلامت جامعه به واسطه بهره مندی از توان علمی آنان است، به یک تهیه کننده و فروشنده دارو تقلیل داده است.

مشکلات تأسیس داروخانه و اداره آن

در کشور ما اولین جایگاه شغلی مورد نظر برای هر داروساز، تاسیس داروخانه است. با نگاهی به آمار بالا و مقایسه تعداد داروسازان حال حاضر (حدود ۱۸ هزار داروساز) به نسبت داروخانه ها (۱۱۲۰۰ داروخانه) چیزی در حدود ۶۰۰۰ داروساز تا مدت مدیدی عملاً امکان تاسیس داروخانه را نخواهند داشت.

در کنار همه این مشکلات برای تأسیس، اداره داروخانه ها نیز به دلیل بحرانهای اقتصادی، افزایش بی رویه تعداد داروخانه ها، پایین بودن سود دارو، وضع مالیات های سنگین، افزایش هزینه های جاری، عدم تعریف تعرفه مشاوره دارویی و ناکارآمدی بیمه ها در تأمین به موقع مطالبات داروخانه ها، بیش از پیش با دشواری همراه است.

همچنین برای کسانی که موفق به تاسیس داروخانه نشوند امکان استخدام در داروخانه و همکاری با موسس وجود دارد اما متأسفانه حقوق دریافتی متناسب با جایگاه داروساز نیست که ما به بخشی از این مشکل در مقاله **وضعیت شغلی داروساز و درآمد آن در ایران** اشاره کرده ایم.

ظرفیت جذب داروسازان در بیمارستانها

در بیمارستانها نیز با توجه به وجود ۱۲۰ هزار تخت بیمارستانی و به فرض عملی شدن استخدام یک داروساز به ازای هر پنجاه بیمار بستری تنها ۲۴۰۰ شغل جدید ایجاد خواهد شد.

ظرفیت جذب داروسازان در شرکتهای داروسازی

با وجود حدود ۸۰ کارخانه داروسازی و رویه فعلی تولید و تحقیق و توسعه، ظرفیت شغلی قابل توجهی برای داروسازان در این بخش متصور نیست. البته تأسیس شرکتهای داروسازی جدید در وضعیت فعلی رقابت دارویی کشور موضوع متفاوتی است که با توجه به سرمایه مورد نیاز، امکان رقابت و... نیاز به بررسی بیشتر دارد.

سایر مشکلات شغلی داروسازان

علاوه بر موارد اساسی فوق، مشکلات متفرقه دیگری نیز وجود دارد که داروسازان با آن دست به گریبانند و در مصاحبه ها و یا گفتگوهای رسمی و غیر رسمی به آن اشاره می کنند. از جمله این موارد می توان به افزایش مالیاتها بدون توجه به سود پایین داروخانه ها، واردات داروهای مشابه تولید داخل و اعطای یارانه به آنها و افزایش نیافتن قیمت داروهای داخلی متناسب با رشد قیمت نهاده های دارویی، تعرفه نسبتاً پایین خدمات دارویی که در کتاب ارزشهای نسبی (cpt) اعلام شده است، مسائل و مشکلات دائمی با شهرداری، عدم همکاری شرکتهای توزیع دارو در زمینه سررسید تسویه فاکتورها با توجه به تاخیر سازمانهای بیمه گر در پرداخت مطالبات داروخانه ها و توزیع نامناسب برخی اقلام در کمبودهای دوره ای و... اشاره کرد.